

Vad är det för fel på sanningen?

Det hör till att politiska ledare i Sverige förnekar betydelsen av den egna personligheten. Partiledarna är endast ödmjuka tjänare som framför ett budskap fastställt på partiernas stämmor och kongresser. Massmedias fokusering på partiledarna bär vittnesbörd om det motsatta, att personligheten betyder mycket och att det är av stort intresse vilka bedömningar en partiledare gör. I själva verket påverkar en stark personlighet i kritiska frågor besluten på en stämma eller kongress. Fälldins bakslag i frågan om mossen på mat på centerstämman nyligen är intressant på grund av vad det säger om tillståndet inom centern och partiledarens ställning inom partiet.

Personlighetens betydelse framstår klarare i länder som erkänner den i sitt politiska system genom att man har personval. Margaret Thatchers personliga styrka och envishet har haft en avgörande betydelse inte bara för den konservativa regeringens agerande utan också för valsegern 1983.

Än mer märkbar är personlighetens betydelse i president Reagans USA. Reagan har satt sin personliga prägel inte bara på den förda politiken utan också på stämningen och framtidstron i USA. Personlighetens betydelse blir än mer märkbar i nationer under kris – Winston Churchills ledarskap är ett typiskt exempel, i Sverige är den trygghet som Per Albin Hansson förmedlade under krigsåren ett annat.

Politik är till sin natur inte objektiv. Den bygger på värderingar och förtroende. I själva verket kan de politiska besluten vara mindre viktiga i sig än det engagemang och den framtidstro de väl förmedlade av en politiker kan skapa.

Om man med denna utgångspunkt granskar det svenska politiska klimatet faller blickarna givetvis på Olof Palme. Det är statsministern som har den politiska makten och därigenom kan medverka till ett positivt och öppet samhällsklimat eller som genom sitt agerande kan föda fientlighet, gräl och oresonlighet.

Statsministerns ansvar i detta är större än andra partiledares. Det är han som har makten. Medan det är oppositionens sak att opponera och kritisera är hans uppgift att regera. Som politisk aktör har han så många trumf på hand gentemot andra politiska aktörer att han kan påverka det politiska klimatet mer än andra.

Det är mot denna bakgrund man skall bedöma den politiska debattens ton i Sverige. Statsministerns skällsord gentemot sina motståndare är ett exempel, kraven på avböner och ursäkter tillsammans med bannbullor mot politiska opponenter ett annat. Olof Palme visar gentemot sina motståndare aldrig något gemyt, än mindre försöker han visa någon respekt för andras åsikter. Istället är oppositionen ett hot mot välfärd och fred, säkerhetspolitiska risker och nyliberala extremister som alltid går i varandras ledband eller vilken försmädelse som för tillfället faller statsministern på läppen.

Den nyligen bortgångne andreredaktören för Svenska Dagbladet, Bertil Östergren, gav i sin bok om Olof Palme en viktig förklaring till statsministerns agerande. Olof Palme skall alltid slå sina egna rekord. Han måste alltid vinna.

Östergren pekade på att enligt Palme var valrörelsen 1979 trots socialdemo-

kratins förlust, arbetarrörelsens främsta någonsin. Östergrens observation är viktig för att förstå Olof Palme och den inverkan han har haft på svensk politik. Rekorderna måste alltid slås.

Det säger sig självt att med denna personlighet finns ingen debatt för liten för att vinnas, få skällsord för grova och ingen förment brist hos motståndaren för liten att glömmas. En naturlig konsekvens av att allt skall vara bättre än någonsin, är att sanningen lätt får vika för rekordjakten, ivernt att vinna och att visa att man aldrig gjort fel.

Under våren ljög Olof Palme inför konstitutionsutskottet angående ett uttalande av statssekreterare Ulf Larsson med anledning av en bok om sovjetiskt industrispionage i Sverige. Palme hävdade att uttalandet inte avsåg boken. En genomläsning av uttalandet visar dock att boken nämndes vid namn.

Efter riksdagens avslutande debatt gjorde moderaterna en avslöjande korrekturläsning av hans inlägg i denna, som visar hur sanningen får ge vika för de demagogiska kraven, när Palme talar. I en annan rapport har moderaterna analyserat socialdemokraternas valbok 2, lika avslöjande den.

Det är betecknande för vårt politiska klimat att debatten handlar om lögn och osanning. Tidigare har det varit ett hedersmärke att tala sanning och att inte anklaga någon för lögn, eftersom det i politik ibland är svårt att fastställa vad som är sant och osant.

Påståendet om att Sverige är på rätt

väg kan till exempel framstå som besynnerligt mot bakgrund av att Sverige har den högsta inflationen bland västvärldens industriländer, den högsta arbetslösheten i en högkonjunktur sedan nuvarande mätmetod infördes, dubbelt så hög ränta som det övriga Västeuropa i snitt och växande underskott i bytesbalansen.

Dock är detta – att Sverige är på rätt väg – en åsikt. Att Sverige skulle ha en lägre arbetslöshet 1985 än 1982 är däremot inte en fråga om åsikt, att vi skulle ha ökat våra industriinvesteringar 5 gånger så mycket som vår omvärld eller att en normalfamilj förlorar 3 600 kronor (Valboken) eller 10 000 kronor (Palme) eller 17 000 kronor (Sigurdsen) på moderat politik, är inte fråga om åsikter utan om felaktiga påståenden.

Frågan om vad det är för fel på sanningen är ytterst en fråga om vad det är för fel på socialdemokratin som inte kan nöja sig med sanningen när man för ut sin politik. Egentligen är detta en fråga om vad det är för fel på Olof Palme som politisk personlighet. Som agitator och demagog är han briljant. Men den prägel han sätter på svenskt samhällsklimat och som han har satt på sitt parti är inte av godo för landet eller för demokratin.

Om man i det politiska arbetet vill betyga sina idéer respekt är det viktiga inte att vinna varje strid utan att ha gjort sitt bästa för att presentera den politik man tror på. Annars underkänner man själv sin egen politik. Det finns inget säkrare sätt att undergräva de egna idéernas framtid.